



Maxsus psixologiya. Idiotiya.

Bajardi:Nazirqulova Nodira





Idiotiya.

Idiotiya (yun. idioteia — nodonlik), tentaklik, telbalik — tugʻma oligofreniyaning eng ogʻir shakli, aql, nutq va tafakkurning mutlaq rivojlanmaganligi bilan ifodalanadi.

Bunday tashxis qo'yilgan bemorlarning umumiy soni oligofreniya (aqliy zaiflik) bilan og'rigan bemorlarning umumiy sonining 3-5 foizini tashkil qiladi. Aholining tarqalishi 10 000 ga taxminan 1 ta holatni tashkil qiladi. Juda kam uchraydigan, progressiv patologiya; hayotning birinchi oylaridan boshlab namoyon bo'ladi. Ona qornidaligidayoq bola miyasining rivojlanmay qolishi Idiotiya ga sabab bo'ladi.



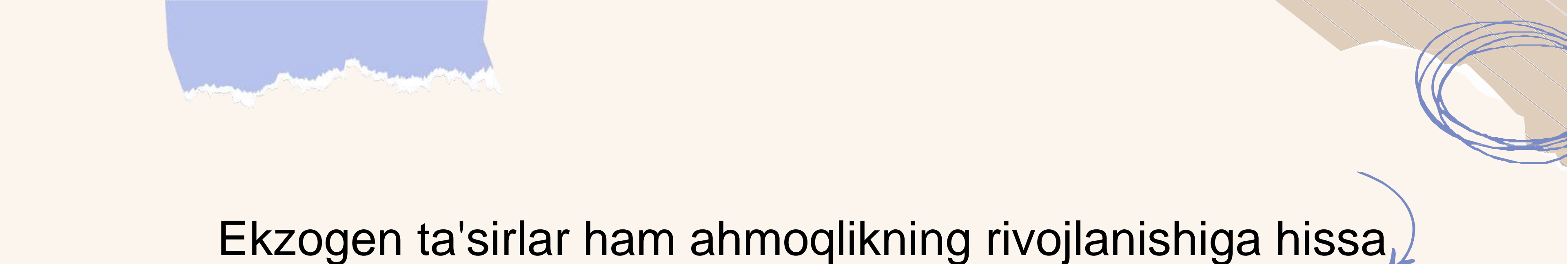


Bemorning diqqat-e'tibori beqaror bo'lib, atrofdagi voqelikni to'liq idrok eta olmaydi, odatdagi ta'sirotlarga beradigan javoblari ham nomunosib bo'ladi. Nutq esa g'alati tovushlar chiqarish yoki ayrim oddiygina so'zlarni takrorlayverish bilan chegaralanadi, atrofdagilarning so'zlarini deyarli tushunmaydi. Harakatlar ham poyma-poy, ba'zan esa bir maromdagi oddiy harakatlarni muntazam takrorlayverishdan iborat bo'ladi. Hissiyot beqaror, oddiy ehtiyojlarning qondirilishi yoki qondirilmasligiga bog'liq bo'lib, bemor salga g'azablanishi, o'ziga yoki atrofdagilarga nisbatan tajovuz qilishi ham mumkin; u toza yoki iflos narsalarning farqiga bormaydi. Bundan tashqari, ularda bir qancha jismoniy kamchiliklar ham uchraydi.

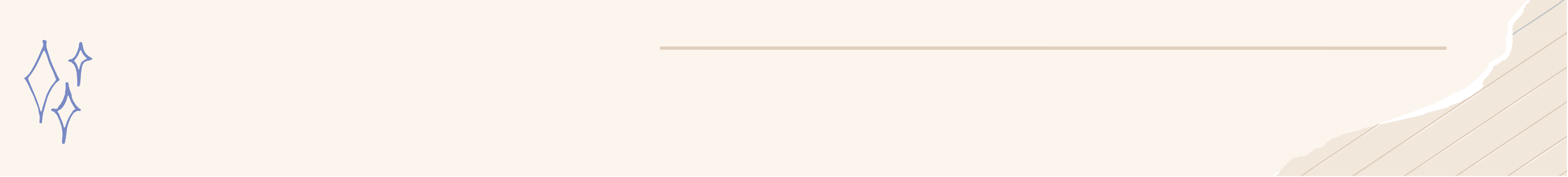
Idiotiyaning sabablari

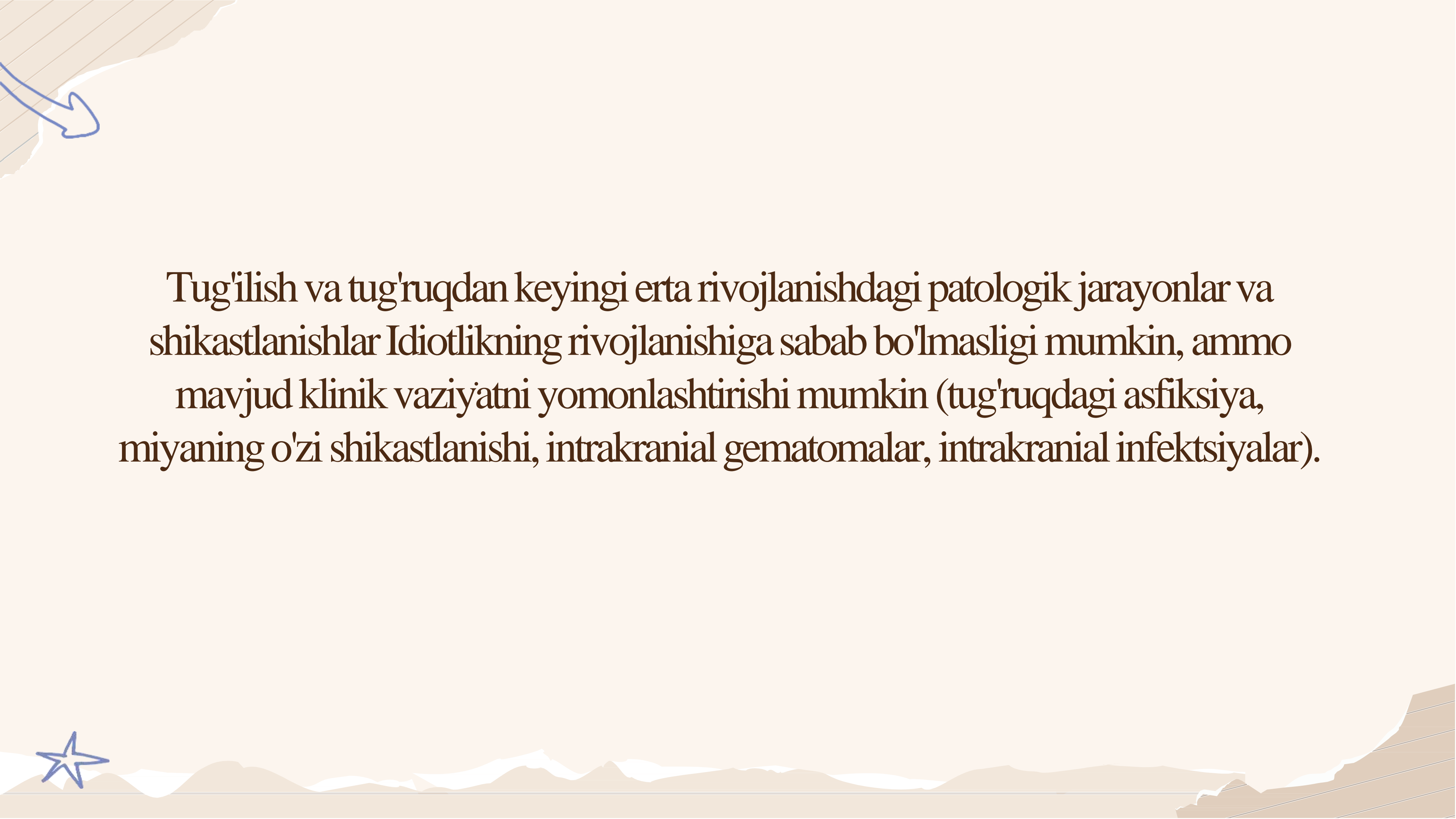
Asosiy sabablar gen anomaliyalari, xromosoma mutatsiyalari (Daun kasalligi, mushukning qichqiriq sindromi, Shereshevskiy-Tyorner va Klayfelter kasalligi), tug'ma demansning retsessiv irsiy metabolik shakllari (fenilketonuriya, gargoylizm, galaktozemiya va boshqalar). Shuningdek, ahmoqlik endogen-irsiy patologiyalarga olib kelishi mumkin, ularga kraniostenoz, miyaning tug'ma anomaliyasi, mikrosefali kiradi.





Ekzogen ta'sirlar ham ahmoqlikning rivojlanishiga hissa qo'shadi. Eng ko'p uchraydigan yuqumli omil. Qizilcha, toksoplazmoz, sitomegalovirus infeksiyasi, listerioz kabi yuqumli kasalliklarning homilasiga patologik ta'sir, viruslar va bakteriyalarning feto-platsenta to'sig'i orqali kirib borishi bilan bog'liq bo'lishi mumkin.





Tug'ilish va tug'ruqdan keyingi erta rivojlanishdagi patologik jarayonlar va shikastlanishlar Idiotlikning rivojlanishiga sabab bo'lmasligi mumkin, ammo mavjud klinik vaziyatni yomonlashtirishi mumkin (tug'ruqdagi asfiksiya, miyaning o'zi shikastlanishi, intrakranial gematomalar, intrakranial infeksiyalar).



Embrion va homilaga toksik ta'sirlar, ya'ni ota-onalarning (ayniqsa onaning) alkogolizmi, homiladorlik paytida onaning ba'zi dori-darmonlarni qabul qilishi (antibiotiklar, barbituratlar, sulfanilamid preparatlari va boshqalar) alohida rol o'ynaydi.





Idiotiyaning belgilari

Patologiyaning namoyon bo'lishi bola hayotining birinchi yarmida allaqachon sezila boshlaydi. Ahmoqlikning dastlabki belgilari atrof-muhitga reaksiyalarning yo'qligi yoki zaifligi, differentsial tabassurning yo'qligi, qarindoshlar yaqinlashganda jonlantirish kompleksidir. Yaqinlarni begonalardan ajrata olmaslik qayd etilgan; onaga reaksiya yo'q, o'yinchoqlarga qiziqish, ifodali mimik faollik - bularning barchasi tug'ma demansning o'ziga xos klinik ko'rinishidir. Bola kam ifodali ko'rinishga ega, tabassum kech paydo bo'ladi, ob'ektiv manipulyatsion faoliyat va teskari nutqni dastlabki tushunish yo'q.

Bemorlar uchun faqat eng oddiy aqliy operatsiyalar mavjud va ularning aqliy hayoti aniq refleks darajasida (shartli refleks faqat ovqatlanish uchun shakllanishi mumkin). Asosiy aqliy funktsiyalar umuman yo'q yoki kam rivojlangan. Tuyg'ular farqlanmaydi va faqat ikkita qarama – qarshi reaksiya-zavq va norozilik bilan ifodalanadi. Bemorlar ochko'z, og'ziga hamma narsani solaverishadi Yeyish mumkin bo'lmasa ham.



Idiotiyaning diagnostikasi

Tashxis pediater yoki nevrolog tomonidan bemorni klinik tekshirish va kuzatish asosida belgilanadi. Nevrolog bemorning aqliy va hissiy holatini, fikrlash, reflekslarni, aqlning rivojlanish darajasini baholaydi. Agar kerak bo'lsa, zararni batafsil aniqlash uchun miyaning KT yoki MRI tekshiruvi o'tkaziladi.






Idiotiyaning ikkita asosiy klinik shakli mavjud


Torpid- kilinik shaklida bemorlar harakatsiz bo'ladi;

Qo'zg'aluvchan - kilinik shaklida ular doimiy yo'naltirilmagan va ko'pincha stereotipik psixomotor qo'zg'alish holatida (qarsak chalish, tebranish va boshqa harakatlarni bajarish).



Idiotiyani davolash

Patologiya rivojlanishining tug'ma va irsiy xususiyatini hisobga olgan holda, ahmoqlikni davolash mumkin emas. Shu munosabat bilan patogenetik terapiya buyuriladi: fermentopatiyalar bilan - fermentlar etishmasligini to'ldirish, endokrinopatiyalar bilan - ikkinchisini gormonal tuzatish; tug'ma Sifiliz va toksoplazmoz uchun maxsus davolash buyuriladi.



Torpid klinik shaklida stimulyatorlar (mezokarb, ginseng, Xitoy limon o'ti, aloe va boshqalar) qo'llaniladi. Antipsikotiklarning qo'zg'aluvchan shakli bilan; epi-tutilishlar mavjud bo'lganda – antikonvulsanlar. Fizioterapiya mashqlarining (mashqlar terapiyasi) maqsadi ko'rsatilgan. Bunday bemorlar doimiy parvarish va kuzatuvni talab qiladi.



Idiotiyaning oldini olish

Birlamchi profilaktika tibbiy-genetik maslahat, homiladorlikni etarli darajada boshqarish va homilaning noto'g'ri rivojlanishini erta tashxislash, homilador ayolga dori-darmonlarni ehtiyotkorlik bilan buyurish, uni ishlab chiqarish zarari bilan bog'liq ishdan ozod qilish, homiladorlikni rejalashtirish paytidan boshlab spirtli ichimliklar va chekishdan butunlay voz kechishni o'z ichiga oladi.

Ikkilamchi profilaktika ahmoqlikni erta aniqlash va o'z vaqtida davolash va zarur rehabilitatsiya tadbirlarini o'tkazishdan iborat.